

שבועות לה

שווערד

1. ספר ר"י מיגאש על שבועות דף לה/א

תנו רבנן משביעני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים וזו ולא נתן לי, יכול יהיו חייבין תלמוד לומר (ויקרא ה, כא) תחטא תחטא בגזירה שוה, מה להלן לענין פקדון תביעת ממון ויש לו. כלומר, אילו הודה לו בתביעתו היה מן הדין ליקח ממנו אותו ממון שתבעו, אף כאן לענין עדות תביעת ממון ויש לו, לאפקי האי דאפילו הודה לו הנתבע שאמר ליתן לו מאתים וזו לא מתחייב מן דינא למיתן ליה מידי, דבאמירה בלחוד לא קא קנו, ואפילו קנו מיניה אגב קרקע דמקני ביה מטבע, הכא קנין דברים בעלמא הוא ולא קנו מידי:

2. תוי"ט על מסכת שבועות פרק ד משנה ח

(ח) שאמר איש פלוני ליתן לי וכו' פטורים - פירש הר"ב שאפ"ל הוא כדבריו אין חברו חייב ליתן לו כלום בשביל אמירה זו ואפ"ל הוא עני אינו חייב לו אלא מטעם נדר ונמצא שאין עליו חיוב ממון בשום צד. שאין ב"ד יורדין לנכסיו אם אינו רוצה לקיים נדרו. אלא שמגדין אותו או מכין אותו עד שיקיים מוצא שפתינו. נראה לי:

3. ספר ר"י מיגאש על שבועות דף לה/א

וכן נמי כל מאן דליתיה מחייבי משום שבועת העדות, כגון, אמר לשנים בואו והעידוני והן שיודעין לו עדות עד מפי עד, או שהיה אחד מהם קרוב או פסול, או מי שאמר לעדים בואו והעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים וזו, אף על גב דמשום שבועת עדות לא מחייבי כי אם ענו אמן, מיחייבי משום שבועת ביטוי, ואי מזידין נינהו מיחייבי מלקות:

4. חדושי הרשב"א על מסכת שבועות דף לה/א

מתני' משביע אני עליכם פלוני ופלוני שתבאו ותעידוני והם יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול הרי אלו פטורין. הקשה הרמב"ן ז"ל למה לי למתני הכי פשיטא דאי משום פסולין הא קתני ברישא (ל, א) שבועת העדות נוהגת בקרובין ואינה נוהגת בפסולין, ואי משום עד מפי עד הא עד מפי עד אינו כשר אפ"ל דיני ממונות, ואין דין שבועת העדות אלא כשזה מגיד וזה מתחייב ותניא בברייתא (סנהדרין כט, א) והוא עד בראוין להעיד הכתוב מדבר. ותירץ אפ"ל האמינם הנתבע על עצמו אם יבואו ויעידו שהוא יתן אפ"ל כן פטורין, וכענין שאמרו בירושלמי (ה"א) דגרסינן התם, עד אחד כשאמר לו הרי את מקובל עלינו כשנים יכול יהא חייב ת"ל והוא עד או ראה עד שכשר להעיד עדות ממון:

5. תוספות רא"ש על שבועות דף לה/א

והם יודעים לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהם קרוב או פסול. תימה מאי קמ"ל הא כבר שנינו ואינה נוהגת אלא בראויים להעיד, וי"ל שבא להשמיענו אפ"ל קבל עליו שיעיד עד מפי עד או קרוב או פסול דבעינן שיהא ראויים להעיד ממילא:

6. שו"ע חושן משפט - סימן כח

(א) כל מי שיודע עדות לחבירו וראוי להעידו, ויש לחבירו תועלת בעדותו, חייב להעיד, אם יתבענו שיעיד לו (בב"ד תוס' וב"י), בין שיש עד אחד עמו בין שהוא לבדו; ואם כבש עדותו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים: הגה - ועד אחד לא יעיד אלא בדבר ממון שמביא אחד לידי שבועה, או בדבר אסור ואפרושי מאיסורא; אבל אם כבר נעשה האסור, לא יעיד, דאינו אלא כמוציא שם רע על חבירו ...

7. ספר נתיבות המשפט (ביאורים) - סימן כח

[א] כל מי שיודע עדות לחבירו וכו'. ... ונראה דדוקא בעד אחד דאין מחייב רק שבועה אינו חייב מדאורייתא להעיד, אבל במקום שמחייב ממון כגון בהכשירו לקרוב כשני עדים, נהי דאינו עובר באם לא יגיד (ויקרא ה, א) מ"מ חייב מדאורייתא משום השבת אבידה לבעלים. ...

8. רמב"ם יד החזקה - הלכות שבועות פרק ב

(ב) אחד הנשבע או שהשביעו אחר בשם המיוחד או באחד מן הכינוין כגון שנשבע במי ששמו חנון ובמי ששמו רחום ובמי ששמו ארד אפים וכיוצא בהן בכל לשון הרי זו שבועה גמורה וכן אלה וארור הרי הן שבועה והוא שיזכיר שם מן השמות או כינוי מן הכינויין כיצד כגון שאמר באלה או ארור לה' או למי ששמו חנון או למי ששמו רחום מי שיאכל דבר פלוני ואכלו הרי זה נשבע לשקר וכן בשאר מיני שבועות: (ג) וכן האומר שבועה בה' או במי ששמו חנון שלא אוכל ואכל שזו אשה והוא איש שאין לך בידי כלום ויש לו שאיני יודע לך עדות והוא יודע ה"ז חייב. [השגת הראב"ד - וכן האומר שבועה בה' וכו' א"א לא נתחורר אצלי דבר זה שלא מצאתי שם מן השמות ולא כינוי מהכינויין בשבועת ביטוי ולא מציינו שם אלא בעדות ובפקדון לפי שנאמר בעדות אלה וקול וילפינן אלה אלה מסוטה ופקדון תחטא תחטא מעדות אבל בשבועת ביטוי אפילו מבטא או איסר שבועה אם אמר מבטא לא אוכל לך שבועה וכן איסר אע"פ שלא אמר לא שם ולא כינוי אם אמר לשם שבועה אע"פ שלא הזכיר שם שבועה היא וכן לאו והן הן אם נתכוון ללאו והן שאמר הבורא שבועה היא וכן ימין ושמאל אם נתכוון לימין ושמאל הבורא שבועה היא וה"מ לקרבן וכן נמי לבל יחל אבל למלקות בעינן שם דכתיב לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא ושבועת שקר נמי נאמר לא תשבעו בשמי לשקר וגו'] (ד) אמר אלה או ארור או שבועה ולא הזכיר שם ולא כינוי הרי זה אסור בדבר שנשבע עליו אבל אינו לוקה ולא מביא קרבן אם עבר על שבועתו עד שיהיה בה שם מן השמות המיוחדים או כינוי מן הכינויין כמו שבארנו:

9. תוספות רא"ש על שבועות דף לה/א

באל"ף דל"ת ביו"ד ה"א. פירש"י שם של ד' אותיות, ולא נהירא לי חדא דלא איצטריך ליה למימר, דכ"ש הוא מאל"ף דל"ת שהוא שם התואר, ועוד דלא הוה תני ליה בתר אל"ף דל"ת אלא היה לו להתחיל בו, אלא נראה שהוא שם בן שתי אותיות:

10. שׁוֹרֵעַ חוֹשֵׁן מִשְׁפָּט - סִימָן כז

(א) המקלל אחד מישראל (ואפילו מקלל עצמו) (טור), בשם או בכינוי או באחד מהשמות שקורים הגוים להקב"ה, אם היה בעדים והתראה, לוקה אחת, משום לא תקלל חרש (ויקרא יט, יד) ואם היה דיין, לוקה עוד אחרת משום אלהים לא תקלל (שמות כב, כז). וארור הוי לשון קללה:

- ספר מאירת עינים על חו"מ - סימן כז: (ג) או באחד מהשמות שקורין העכו"ם. דלא גרע מכינוי טור ועפ"ר:

11. ספר חיי אדם - חלק ראשון - כלל ה

כתיב, אם לא תשמור ליראה את השם הנכבד והנורא כו', כי זה הוא מכלל היראה שלא להזכיר שמו הגדול כי אם בדרך שבח וברכה מה שמחויב, אבל לא לבטלה, ויירא ויודעו איבריו בשעה שמזכיר השם. ולא שם המיוחד בלבד, אלא כל השמות שאינן נמחקין המיוחדין לשמו הגדול ב"ה. ואפי' בכל לשון, אסור. (כדי להלהיב לב אנשים לגודל הזוהרות, מה אעתיק מעשה רב. גדול אחד אנגיד ושמע בב"ד של מעלה קול רעש גדול "פנו מקום לצדיק אחד שנפטר". וקבלוהו בכבוד גדול ונתנו לו ס"ת בזרועו ושאלוהו, קיימת מה שכתוב בזה. ואמר, הן. קיימת מצוה ראשונה שהיא פו"ר לא להנאתך אלא לש"ש. ואמר, הן. אמרו, מי מעיד בך. ובאו המלאכים שנבראו מהמצות אשר עשה עד אין מספר והעידו בו. זה אומר, נבראתי ממצוה זו וכו'. אח"כ הביאו לפניו ארבעה טורים ושאלוהו, קיימת תורה שבע"פ. ואמר, הן. ומי מעיד. ובאו המלאכים כנ"ל. אח"כ שאלוהו, נזהרת מלהוציא ש"ש לבטלה, וידום. חזרו ושאלו, אשתיק ולא אמר להו ולא מידי. והכריזו אחר עדות, ובאו גדודים מלאכים לבושים שחורים והעידו. זה אומר, נבראתי ביום פלוני כשהוציא אזכרות כך וכך בתפלה בלא כוונה. וזה אומר כך. ויקרעו שמלותם כל הב"ד של מעלה, וגם אני קרעתי. ואמרו, טפה סרוחה, איך לא יראת כו'. ונגמר דינו, או לבוא לגיהנם או לחזור ולבוא בגלגול, ובחר בגיהנם מבגלגול, עכ"ל. ואיך לא ישים האדם אל לבו להזכיר השם ביראה ופחד ובכוונת הלב. עי' בח"מ סימן כ"ז דהמקלל בשם שקורין הנכרים להקב"ה, לוקה. ומש"כ הש"ך יו"ד סי' קע"ט ס"ק י"א דבלשון חול מותר למחקר, היינו לענין מחיקה דוקא. וכן כתב רבינו ירוחם נתיב י"ד חלק ח' בהדיא דאפי' בלעז חייב לנדון. והמוציא שם שמים לבטלה חייב נידוי. ואפילו השומע, חייב לנדונו אם הוציא במזיד. ...

12. ספר חיי אדם - חלק שני - כלל קמג

וכן יש חבילות עבירות שבני אדם רגילין בהם אשר רבו מלספר, שבועות שקר ושוא, וזהו רגיל אפי' כשמספר איזה שקר לחבירו או שמוכר חפץ לחבירו נשבע כה יעזרני ה'. והרי נשבע בה', ועון שבועה הוקשה לע"ו וחמור ממנו, כדכתיב כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא. ...

נאצנו ע"ש הכתוב נאצו קדוש ישראל, שגרמנו בעווננו עד שהכעסנו את ה' כמש"כ וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו, ואוי לו לעבד שמכעיס את רבו, נשבעתי לשוא ולשקר (ובעוה"ר רוב העולם נכשלים בזה שנשבעים אפילו אם אינו מחוייב שבועה בתוך המו"מ נשבע ואומר כה יעזרני ה', וכבר ידוע שזה הוא כנשבע בשם, ולפעמים אפילו כשמדבר דברים בטלים עם חבירו ואומר דבר שקר כדי לאמת דבריו אומר ג"כ כה יעזרני ה' לפי שכבר הרגיל לשונו בכך, ועל זה ידוע כל הדווים, שכאשר נתחייב שבועה בב"ד על תביעת חבירו לפעמים מוחל לחברו ואינו רוצה לישבע אע"פ שאינו נשבע בשם, שבטלוהו לישבע בשם מחמת גודל העבירה. של לא תשא, ואיך לא יבוש מלישבע בחנם שבועה בשם). נדרתי ולא שלמתי (ועבר ב' לאוין, א' הנודר כאילו בנה במה והב' אם לא שילם נדרו). נהניתי מעוה"ז בלא ברכה:

13. ספר ר"י מיגאש על שבועות דף לה/א

ופריק אביי, מתניתין דקתני ברחום וחנון לאו בקדושת שם קא משבע ליה, כי היכי דתשמע מינה דהני שמות נינהו, אלא במי שהוא רחום וחנון קאמר שנמצאת השבועה בשכינה עצמה, ולעולם חנון ורחום לאו שמות נינהו אלא זכרון שבחו של הקב"ה הן:

14. ריטב"א על מסכת שבועות דף לה/ב

מרא כיון דליכא מידי אחרניא דאיקרין חנון ורחום. **וא"ת והא אמרינן מה הוא רחום אף אתה היה רחום וי"ל דאפ"ה לא מיקרי אינש רחום וחנון סתם אלא משום והלכת בדרכיו שחייב להיות רחום וחנון כלומר נוהג עם הבריות בחמלה וחנינה** ומכאן קשה למה שהיה אומר ה"ר יונה ז"ל דמאי דכתיב זרה בחושך אור לישרים חנון ורחום וצדיק דעל האיש ירא ה' דמירי לעיל קאי וא"כ הא אשכחן מידי דאקרי בתורה רחום וחנון וי"ל דלפי דבריו דמ"מ לא מיקרי כן בלשון בני אדם בסתם.

15. מהרש"א על שבועות דף לה/א

תוס' בד"ה באלף כו' בפר"ה גרס אלף כו' ושמא משום דשם המיוחד הוא כו' עכ"ל. ר"ל דקרינן שם המיוחד בא' ד' כמ"ש לא כשאני נכתב אני נקרא אני נכתב ב"ה ונקרא בא' ד' וק"ל:

16. רמב"ם יד החזקה - הלכות אבל פרק יד

(ב) שכר הלוייה מרובה מן הכל והוא החק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בה מאכיל עוברי דרכים ומשקה אותן ומלוה אותן **וגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה** שנאמר וירא והנה שלשה אנשים ולוויים יותר מהכנסתן אמרו חכמים כל שאינו מלוה כאילו שופך דמים:

- **עוד עיין במצפה איתן**

17. חת"ס עה"ת פ' במדבר ד"ה מלך

מלך מלכי המלכים הקב"ה. וכן כתיב בדניאל אנת מלכא מלך מלכיא עס"פ שבועת העדות, נ"ל אחר שישראל הם ממלכת כהנים ונמסרים בעו"ה בידי מלכי האומות נמצא אותן מלכים נקראו מלכי מלכים שהם מלכים על מלכי כהנים, וע"ש כך נקרא השי"ת מלך מלכי המלכים וק"ל.